

Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского
Серия "Филология". Том 20 (59). 2007 г. №4. С.295-302.

УДК 070

ПОШУК КОМПРОМІСУ МІЖ АКАДЕМІЧНИМ ТА ПРАКТИЧНИМ ПІДХОДАМИ ДО ОСВІТИ В ГАЛУЗІ НОВИННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Харисон Д.

Шеффілд, Велика Британія

У статті аргументовано необхідність пошуку компромісу між двома підходами в сучасній навчальній програмі з журналістики

Ключові слова: академічний підхід, практичний підхід, журналістика

1. Вступ

Я працюю в англійському дослідницькому університеті, в якому нещодавно відкрився факультет журналістики. На факультеті викладають фахівці з різних академічних галузей (політологія, соціологія, філософія, історія і т.д.), які надають перевагу академічному вивченню новин і новинної журналістики, і колишні журналісти з великим досвідом, які надають перевагу практичному викладанню ремесла новинної журналістики. Університет вимагає від факультету відмінних результатів як у дослідницькій роботі, так і у викладанні, тому обом групам фахівців відведене місце в рамках основних вимог університету, де академічні фахівці (яких більше) в основному роблять свій внесок у дослідницьку роботу, а практики - у викладацьку. Студенти і післядипломники, які вступають до факультету, зазвичай хочуть бути журналістами і захоплюються практичним аспектом навчання, в той час як студенти-дослідники хочуть стати науковцями, тому від них не вимагається, і вони самі не хочуть освоювати практичну роботу журналіста. У нас вчаться студенти з усього світу. І найбільшою проблемою за коротку історію факультету була гармонізація і збалансування навчальної програми задля забезпечення необхідної кількості годин, викладачів і ресурсів для задоволення потреб академічного вивчення новин і новинної журналістики і практичного засвоєння вмінь та навичок, необхідних студентам, щоб стати новинними журналістами. Наші дискусії навколо навчальної програми (я не кажу, що ми розв'язали проблему досягнення компромісу між академічним і практичним підходами) переконали мене в тому, що це необхідно робити. Один маленький крок до цього – це представлення чітко сформульованого аргументу на користь пошуку компромісу. У статті аргументовано доводиться необхідність пошуку компромісу. Далі робиться спроба розпочати процес роз'яснення.

Модель освіти в галузі новинної журналістики, яку я хочу запропонувати, я б назвала комплексним підходом. Він включає в себе як академічну, так і практичну складові, що дає нам змогу навчати студентів новинної журналістики таким чином, щоб вони стали ідеальними новинними журналістами, що я вважаю метою освіти в галузі новинної журналістики. Запропонована мною версія компромісу в освіті в галузі новинної журналістики між домінантами академічної і практичної складових спирається попри скептичне ставлення до цієї ідеї, з яким я стикнулася в деяких школах

Харисон Д.

журналістики. Я зроблю наступний висновок: попри очевидні розбіжності, і академічна, і практична освіта студентів в галузі новинної журналістики мають одну мету, що і визначає, якою має бути сучасна навчальна програма з новинної журналістики.

Пару застережень. По-перше, я намагаюсь заперечити такий компроміс. Як це міг би зробити хтось з моїх колег з академічного і дослідницького табору. Я сподіваюсь, що цього не буде помітно і я зможу не лише правильно представити позицію практиків, без будь-яких ознак фанатичної упередженості з моого боку, а й трохи продемонструвати компроміс між двома сторонами, не надаючи переваги якісь одній з них, а визнаючи важливість обох. По-друге говорячи про практичні аспекти, я маю наводити аргументи загального рівня. Немає деталей, а, як ми знаємо, диявол криється в дрібницях.

Питання, яке я зараз хочу висвітлити, полягає у тому, на якій основі можливий компроміс між академічним і практичним аспектами в освіті в галузі новинної журналістики? Цоб відповісти на це питання, я хочу розкрити наступні аспекти:

- 1) Академічний підхід в освіті в галузі новинної журналістики
- 2) Практичний підхід в освіті в галузі новинної журналістики
- 3) І, нарешті, компроміс цих двох підходів в освіті в галузі журналістики.

2. Академічний підхід в освіті в галузі новинної журналістики

Існує багато способів охарактеризувати нинішні теоретичні і емпіричні академічні уявлення про новини і новинну журналістику, їх надто багато, щоб тут перераховувати, але загалом, я вважаю, що є дві базові академічні манери (я не хочу конкретизувати) в освіті в галузі новинної журналістики. Звичайно ці дві манери частково перетинаються, але моя характеристика цих підходів має розглядатися лише з загальних позицій. Перша з цих двох концепцій характеризується ехільністю розповідати про те, „як правильно робити”, і вона відмінна від другої, для якої характерно розповідати про те, „як все робиться насправді”, коли хтось займається новинною журналістикою на практиці. Розповім про ці два підходи по черзі.

Як слід робити

Перший академічний підхід характеризується певним ідеалізмом і ґрунтуються на тому, що освіта в галузі новинної журналістики має відповідати певній бажаній моделі того, яким має бути новинний журналіст. Тут сферами наукового інтересу є філософія (як мінімум етика), політика, соціологія і право. Все зводиться до аналітичної однінки новинної журналістики (позитивної чи негативної) і до пошуку шляхів покращення та реформування. Всі концепції покращення і реформування відповідають тому, що викладач новинної журналістики вважає для себе цінним в цій галузі і, виходячи з цього, дає рекомендації щодо її реформування і того, як вона має працювати і який внесок робити у наш загальний добробут (на підставі різних перспектив, які ми щойно перерахували). Загалом існує переконання у тому, що „правильні методи роботи” і нова журналістика, які аналізуються виключно на інтелектуальному і рефлексивному рівні. Таким чином доводиться, що ми можемо вчити правильній новинній журналістиці, яка бере свій початок від правильного розуміння того, „як слід робити”, що включає в себе етичні стандарти та цінності, кращі методи і процедури і віру у відкриття, об'єктивність, відкритість і, нарешті, в пізнавану незалежну дійсність, яку можна точно і відверто описати. Лише коли академічно підходить до проблеми правильних методів роботи у новинній журналістиці, ці питання стають очевидними і обговорюються.

ПОШУК КОМПРОМІСУ МІЖ АКАДЕМІЧНИМ ТА ПРАКТИЧНИМ ПІДХОДАМИ...

Як все відбувається насправді

Другий академічний підхід характеризується певним реалізмом. Надаючи йому перевагу як викладачі, ми маємо говорити лише про те, „як все робиться насправді”. Тут ми маємо говорити про всепроникну ідеологічну правоту і фальшиву свідомість, владу і політику медіа, власників і їх вплив, сформовані професією звички (пошук коротких шляхів і інсайдерська інформація), культурні упередження, інструменталізм, „отупіння”, про постмодерністів, симулякри і симуляції. Тут розкриваються ризики, які загрожують журналістиці і руйнують її, і це через легковажність і систематичність перетворюється на те, що Хабермас називає частиною „системи” і відрізняється від суспільного життя. Ці ризики можуть накопичуватись (зазвичай так і відбувається) у новинній журналістиці у формі баналізації сучасних подій, розкрутці політиків як зірок мильних опер, систематичних викривлень, поверхневого аналізу, легітимізації керівників, культурної зверхності і банального націоналізму. Як бачимо, мало що робиться у новинній журналістиці з тим, щоб точно висвітлювати сучасні події, відображаючи складність та багатовимірність подій, представляючи різні бачення, та боротися з використанням штучних стереотипів та уявлень про географію друзів і ворогів, якими сповнені випуски новин. Лише через усвідомлення проблем, якими сповнена новинна журналістика і які її дедалітують (це те, що відбувається насправді), ми зможемо зрештою зрозуміти умови, за яких може з'явитись вільна преса, зв’язана з громадянським суспільством, щоб зробити свій внесок у чутливу демократичну громадську сферу.

Щоб розібратися з цими двома підходами в контексті концепції „як слід робити”, я припускаю, що не існує парадигми новинної журналістики; якщо під парадигмою ми розуміємо знання, що базується на загальній згоді щодо спільних метафізичних припущенів, етики та епістемології. Так само, що стосується концепції „як все робиться насправді”, я не вважаю, що новинна журналістика є результатом діяльності оплачуваних лакеїв, які бездумно поширяють пропаганду від імені власників, чи владних еліт, яким треба з’являтись на екрані.

Досі обидва з наведених вище підходів мають характер інструкцій. Перший підхід орієнтує на прагнення до погоджених стандартів і віру в цінність правдивого висвітлення, в той час як другий орієнтує на вимоги критичного підходу і незалежності, які ставляться перед новинною журналістикою (або як мінімум незалежності від отриманих точок зору на події сучасності). Така комбінація дозволяє нам говорити про академічний підхід і надалі дає нам підстави для побудови ідеальної версії новинної журналістики, яка має стати метою академічного підходу до викладання новинної журналістики.

3. Практичний підхід до освіти в галузі новинної журналістики

Новинні журналісти потребують підготовки до інтерпретації сучасних подій, які розгортаються або вже сталися, і така підготовка відбувається через репортерську роботу, результати якої записуються у новинному матеріалі. І те і інше є практичною діяльністю. Це те, що новинні журналісти роблять щодня і що вони найбільше цінують в собі. Новинні журналісти першими скажуть вам, що якщо ви збираетесь викладати журналістику в університеті (хоча вони не впевнені, що вам слід це робити) і ви змушені це зробити, то переконайтесь у тому, що воно залишиться практично орієнтованим. Навчайте практичному репортерському ремеслу і різним методам підготовки репортажів. Забезпечте школу журналістики колишніми журналістами з усіх галузей професії в якості викладачів, також забезпечте виробничу практику в рамках навчальних

курсів, а також ньюзрум для практичних занять, телевізійну і радіостудії і таке інше. Головним у цьому підході є навчання репортерському ремеслу і виробництву новин.

Висвітлення новин

Практичний підхід до навчання репортерської роботі базується на трьох необхідних вимогах. По-перше, висвітлення новин має відображати „прагнення” новинного журналіста до створення точних матеріалів про події сучасності, і це реалізується у викладанні практичних схем роботи та світової практики, які дають студенту орієнтири, куди йти, з ким контактувати, що казати, щоб висвітлити конкретну подію, і як діяти, якщо він стикається з відмовою або інформацією, яка становить таємницю. По-друге, новинний журналіст повинен працювати у форматі розслідування, саме це і має відображати його „найкращі прагнення”. Тут повсякденна навчальна робота цілком зрозуміла, і на цю тему є багато літератури і підручників з практики. Повсякденна робота викладається майбутнім новинним журналістам як форма розслідування, яка має бути витримана, якщо дотримуватись професійних стандартів. Спектр цієї повсякденної діяльності охоплює використання джерел і новинних сенсацій, щоденне усвідомлення об’єктивності як професійної цінності, використання таких формул, як перевернута „піраміда”, формулювання питань з 4 чи 5 слів, робота згідно рекомендацій зі стилю чи кодексів практики, використання новітніх технологій та пошук у базах даних. По-третє, висвітлення новин має давати нам підстави для того, щоб ми могли з впевненістю оцінити сам процес висвітлення як правдивий. З самого висвітлення має бути зрозуміло, що все було зроблено як слід, все вивірено і двічі перевірено суспільством, редакторами, юристами.

Новинні матеріали

По-перше, з новинних матеріалів має бути зрозуміло, що вони точні. У матеріалі все має бути правильно написано, починаючи з написання імен, кількості постраждалих, правильного імені прем’єр-міністра і закінчуєчи тим, хто кому що сказав і що це могло означати. Якість розслідування можна оцінити прямо пропорційно точності (або неточності) новинного матеріалу. Немає нічого важливішого за точність і „факти священні” (CP Scott). По-друге, новинні матеріали повинні демонструвати, що всі процедури розслідування були витримані, що є свідченням якісної роботи новинного журналіста, і „жодна дрібниця не лишилась поза увагою”, а подія сучасності була висвітлена повною мірою і висвітлена методологічно. За своєю суттю матеріал повинен мати структуру розповіді, що свідчить про дотримання процедур. По-третє, новинні матеріали повинні давати нам можливість судити, наскільки їм можна довіряти. Повідомлення має чітко розповідати нам, що сталося і чому. Вони повинні давати нам інформацію до роздумів, а не переконувати. Лише тоді ми зможемо дозволити новинній журналістиці формувати наше розуміння світу.

Цінність саме такого способу висвітлення подій і таких матеріалів полягає в тому, що вони роблять новинну журналістику діяльністю, спрямованою на опис того, що відбувається. Практичний підхід визнає, що новинна журналістика існує в контексті подій у сучасному світі і їх висвітлення обґрунтоване суспільною потребою. Матеріали, які відповідають вимогам правдивості і варті довіри, становлять цінність і можуть використовуватись для нашого розуміння світу. Перефразувавши цей аргумент від зворотного, можна сказати, що практична освіта у галузі новинної журналістики не має сенсу, якщо вона не зацікавлена у випуску новинних журналістів, для яких основною цінністю є створення правдивих матеріалів, і цо мають на меті завоювати нашу довіру.

ПОШУК КОМПРОМІСУ МІЖ АКАДЕМІЧНИМ ТА ПРАКТИЧНИМ ПІДХОДАМИ...

Освіта, що не слідує цьому принципу, не мала б права називатися освітою у галузі новинної журналістики.

4. Пошук компромісу між академічним і практичним підходами в освіті в галузі новинної журналістики

Я вважаю, що компроміс між академічним і практичним підходами у викладанні новинної журналістики можливий, оскільки у них узгоджені позиції щодо цінності новинної журналістики і як підтримувати цю цінність. Тут з огляду на обмаль часу я маю скоротити і спростити свою аргументацію, сказавши, що цінність новинної журналістики полягає у її здатності викликати довіру, щоб розширювати наше розуміння світу, і підтримувати цю довіру правдивим висвітленням подій сучасності. На жаль, навіть ця патетична фраза більше приховує, ніж розкриває, тому я хочу розкрити це твердження, щоб подати цю думку схематично.

НОВИНИ

- Правдиве висвітлення і опис подій сучасності

НОВИННА ЖУРНАЛІСТИКА

- Прагнення викликати довіру
- Інтерес у розумінні подій сучасності

ЦІННОСТІ НОВИН

- Точність
- Відвертість
- Час – Зараз, співпадіння нестабільного/опосередкованого часу і багатьох історій
- Простір – Тут, розташування, місце, просторові історії, що включають уявну географію, різні реінтерпретації і опосередковані ідентифікації

Вищевикладене є спробою показати, що новинна журналістика має бути практикою, що базується на подіях в сучасному світі, яка включає в себе рефлексивне і практичне розуміння як своєї описової сутності (як це сталося), так і сутності подій сучасності. Сутність новинної журналістики полягає у правдивості, а відтак і довірі, в той час як значення подій сучасності для новинних журналістів полягає в інтерпретації і оцінці багатьох історій і просторових історій, з яких складається подія, про яку вони розповідають. Правдивість, за Бернардом Вільямсом, складається з таких чеснот, як точність і відвертість, в той час як просторово-часова складність є нічим іншим, як визнанням реального світу множинності і відмінності. Коротше кажучи, ця схема описує новинну журналістику лише як правдиві описи складних подій сучасності. Між іншим, новинна журналістика відрізняється від претензій на висвітлення „правди”.

Я коротко скажу про проблеми правдивості і природи подій сучасності, а потім розгляну кожну з них окремо.

Правдивість

Для тих, хто не вірить у те, що можна досягти правдивості, і тих, хто говорить, що про правду забагато розповідають, тих, хто стверджує, що, розповідаючи про те, що новинна журналістика повинна бути правдивою, ми просто моралізуємо і мало говоримо по суті, корисним буде твердження Блекберна, яке він сказав, розглядаючи позицію Вільямса:

„Точність притаманна матеріалу лише тоді, коли він є результатом дослідження, достатнього, щоб переконати в тому, що це правда, а відвертість притаманна комунікації лише в тій мірі, в якій ви сприймаєте речі. Таким чином, цінності збору і поширення

інформації притаманні будь-якій людській культурі, хоча мова має ще багато інших функцій” (Саймон Блекберн: <http://www.phil.cam.ac.uk/~swb24/reviews/Williams.htm>).

Функція висвітлення і наші підстави для того, щоб вірити тому, що говориться, тут представлені як основа, навіть за таких умов і наших сучасних вимог репортерська функція все ще лишається питанням. Інформація, якій я можу довіряти і діяти. Точність досягається докладанням дослідницьких зусиль, які у новинного журналіста можуть поєднуватись з „бажанням зробити все правильно”; відвертість полягає не в тому, щоб свідомо говорити, про те, що ви знаєте, що це неправда, а в тому, щоб говорити про те, що ви справді вважаєте правильним. І те і інше сьогодні здається таким же актуальним, як і раніше, а в поєднанні вони формують основу для довіри і в багатьох випадках основу для дій, коли вони спрямовані на спробу зрозуміти події сучасності.

Події сучасності

Події сучасності (я також сюди відношу ідеї) не є однозначними і простими, вони заплутані і часто є складними для розуміння. Ті, хто претендуєть на їх тлумачення, забагато на себе беруть. І досі ця претензія притаманна висвітленню і матеріалам. Ця претензія є виправданою, лише коли вона підкріплена точністю, де процес розслідування вимагає звести до купи багато історій і просторових історій. Звичайно ж це зробити нелегко, особливо коли ця вимога ускладнюється природою сучасної новинної екології і власним опосередкованим відчуттям часу: цілодобові новинні канали, графіки, прагнення повідомити першим і т.д. Швидкість – ворог точності. Тим не менше доводиться працювати з множинами історіями та просторовими новинами не лише в один спосіб, а багатьма способами, оскільки вони є концептуальними темпоральними уявленнями про простір подій, що виражається через відокремлення ідентичності та відмінності. Вони є глибоко оцінчими за свою природою, оскільки трансформують події сучасності у категорії: „подібний або інакший”, „включення або виключення”, „інсайдер або аутсайдер”, „свій або чужий”, „близько або далеко” – все це фактори, що конструюють та підтримують ідентифікацію подій в певному наборі рамок. І ці ідентифікації і рамки виражаються через спосіб, у який множинні історії та просторові новини говорять нам (імпліцитно чи експліцитно), що ми можемо очікувати від них, і вони охоплюють проблеми визначення контексту культурних і політичних практик людей, економічних і соціальних устоїв, моральних та психологічних атрибуцій, а також причин реальних подій та станів речей. Вони виконують цю функцію постійно через репрезентації та нарративи самої події, яку прагне зрозуміти новинний репортер.

Якщо припустити, що наведене вище схематичне визначення новини та новинних цінностей є вірним, я не бачу, як журналістська освіта в галузі новин може розвиватися без визнання того, що основою такої освіти є вимоги до висвітлення подій та самих новинних матеріалів, які визначають, що саме висвітлення та кінцевий новинний продукт мають бути правдивими (а отже, такими, що викликають довіру), що в свою чергу базується на точності, відвертості та інтелектуальних спробах (журналістських зусиллях) зрозуміти просторово-темпоральну складність сучасних подій. Все це досягається у новинних матеріалах, що, як ми знаємо, створюються в умовах практичних обмежень строків, ефірного часу чи кількості слів. Отже, виникає питання: як за таких умов мас виглядати сучасна навчальна програма з журналістики?

5. Висновок: Сучасна навчальна програма з новинної журналістики

Зарах я хочу зупинитися на проблемі рекомендацій щодо навчальної програми з новинної журналістики, яка б відображала як академічний підхід до вивчення новин та

ПОШУК КОМПРОМІСУ МІЖ АКАДЕМІЧНИМ ТА ПРАКТИЧНИМ ПІДХОДАМИ...

новинної журналістики, так і практичний підхід до здобуття навичок та компетенцій, що необхідні студентам для того, щоб стати новинними журналістами. Як я вже говорила, компроміс між академічним та практичним підходами до викладання новинної журналістики відбувається завдяки тому, що обидва підходи прагнуть однієї мети, хоча і йдуть до неї різними шляхами.

Точність, відвертість, множинні исторії та просторові новини щодо подій сучасності мають стати ключовими словами у навчальній програмі, яку я б порекомендувала. У цьому я не претендую на оригінальність чи новизну, оскільки я впевнена, що те, що я маю намір запропонувати, вже було запропоновано і навіть запроваджено іншими. Але, як я вже сказала у вступі, моєю метою є допомогти внести ясність у пошук компромісу між цими двома підходами. Це є спробою пояснити, чому ці поняття є ключовими для навчальної програми з новинної журналістики і як вони визначають зміст того, що викладається в рамках освіти в галузі новинної журналістики. Кожне з наших ключових слів привносить свою складову у комплексний зміст викладання, що забезпечує як етичне осмислення того, що ми робимо, так і академічну складову, що визначає інтелектуальність та старанність, з якою ми це робимо. Водночас кожне з цих ключових слів займає своє особливе місце у навчальній програмі, де розуміння їх сутності є більш домінантним, ніж в інших контекстах.

На мій погляд, це можна підсумувати, сказавши, що ідеальний новинний журналіст є продуктом навчальної програми, яка надає пріоритет вивченням сучасного світу, вимог до збору інформації та створенню якісних та вправних журналістських матеріалів. Найкраще зрозуміти сучасний світ в усій його складності можна через поєднання історії, політики, соціології, економіки, а також соціальної та людської географії. Вимоги до збору інформації найкраще засвоюються через аналіз, інтерпретацію, методологію дослідження, право та етику. А створення якісних та вправних журналістських матеріалів досягається через використання та обговорення аргументів та прикладів, навчання написанню текстів та подачі матеріалу (преса, радіо, ТВ або Інтернет), звичайно, в рамках тих обмежень, що накладаються конкретним видом медіа та притаманними йому засобами передачі. На мою думку, основними сегментами навчальної програми є:

- Вивчення сучасного світу (Сучасний світ)
- Вивчення вимог до збору інформації (Збір інформації)
- Створення якісних та вправних журналістських матеріалів (Матеріали та засоби передачі)

Звичайно, кожен з цих сегментів зараз треба розбити на блоки та модулі, відповідно до структури конкретної програми. Саме це, на мою думку, дозволить поєднати академічний і практичний підходи до освіти в галузі новинної журналістики. В наступному слайді я спробувала продемонструвати практичний результат вищепереліченої дискусії.

Проект гіпотетичної бакалаврської програми з новинної журналістики

Сегменти програми	Курс 1	Курс 2	Курс 3
Сучасний світ	Міжнародна політика 1	Міжнародна політика 2	ЄС 1 чи Північна Америка 1
Сучасний світ	Новітня історія	Основи економіки	ЄС 2 чи Північна Америка 2
Збір інформації	Журналістські методи збору інформації	Етика	Практика пошуку інформації 1
Збір інформації	Законодавство та регулютивні норми	Інтерпретація та аргументація	Практика пошуку інформації 2
Матеріали та засоби передачі	Історія новинної журналістики	Практика написання новин 2	Редагування
Матеріали та засоби передачі	Практика написання новин 1	Практика написання новин 3	Портфоліо або дипломна робота

Харрисон Д. ПОИСК КОМПРОМИССА МЕЖДУ АКАДЕМИЧЕСКИМ И ПРАКТИЧЕСКИМ ПОДХОДАМИ В ОБУЧЕНИИ НОВОСТНОЙ ЖУРНАЛИСТИКЕ

В статье аргументированно доказывается необходимость поиска компромисса между двумя подходами в современной учебной программе по журналистике.

Ключевые слова: академический подход, практический подход, новостная журналистика

Harrison D. SEARCH OF THE COMPROMISE BETWEEN ACADEMIC And PRACTICAL APPROACHES In TRAINING for JOURNALISM OF NEWS

In article is argued the necessity of search of the compromise between two approaches in the modern educational program on journalism is proved

Key words: the academic approach, practical approach, journalism of news

Поступила до редакции 28.01.07 р